

Aan Tafel bij Moeder Aarde

Meditatie juni 2023

Ds. Sara Dondorp

In de jaren zeventig stond er bij ons in de keuken op het boekenplankje met kookboeken een receptenboek voor 'alternatievelingen'. Volgens mij was de titel 'De Natuurlijke Keuken'. Op de voorkant stond een stilistisch vormgegeven opgaande zon met brede gele en groene stralen. De recepten waren geen van alle traditioneel. Wat ik me nog kan herinneren was een recept voor salade van paardenbloemblaadjes. Als tienjarig meisje leek me dat helemaal niets. Ongetwijfeld zullen er in dat kookboek ook recepten hebben gestaan voor brandnetelsoep en zevenbladpesto. De ingrediënten voor de meeste recepten waren niet te koop bij de groenteboer, maar vooral te vinden in de tuin, in het bos of langs de weide. Het was een intrigerend kookboek, maar ik kan me niet herinneren dat we er ooit iets uit gemaakt hebben. Voor zover ik weet had het kookboek geen religieuze achtergrond, maar het ging wel uit van het besef dat Moeder Aarde ons ons voedsel geeft. Of is het God die ons het voedsel geeft? Of is het God die Moeder Aarde in staat stelt ons voedsel te geven? Die vraag is ingewikkelder dan je zou denken.

Traditioneel gaan we er van uit dat God de mens verantwoordelijkheid over de natuur heeft gegeven (en dus over de aarde die voedsel voortbrengt). In die opvatting staat de mens boven de natuur en God daar weer boven. Volgens het scheppingslied in Genesis 1 schiep God de mens (en ook de landdieren) op de zesde dag. God geeft de mens heerschappij over de dieren en geeft planten als voedsel. Binnen de milieubeweging wordt er tegenwoordig steeds meer voor gepleit om ons mensen te beschouwen als onderdeel van de natuur. Wij mensen zijn zoogdieren, net als de schapen, de olifanten en de muizen. Wij staan niet boven de natuur, maar maken er deel van uit. Het is ook mogelijk Genesis 1 vanuit dit standpunt te lezen. In de verzen 26-28 wordt de mens in deze versie van het scheppingsverhaal geschapen als evenbeeld van God, vrouwelijk en mannelijk tegelijk! Vervolgens klinkt de opdracht om te heersen over de vissen, de vogels en de dieren. Als die mens waarachtig evenbeeld van God is, kan dat 'heersen' niet uitbuiten betekenen, maar moet het duiden op een vorm van 'liefdevol zorgen voor'. Weliswaar wordt de mens boven de dieren gesteld, de dieren worden wel op dezelfde dag geschapen. Zelfs al zou de mens een stapje hoger dan de dieren staan, dan nog maken mensen deel uit van alle schepselen van de zesde dag. Het paradijsverhaal in Genesis 2 en 3 legt weer heel andere accenten en ook in het boek Job komt een scheppingsverhaal voor. In haar boek 'Groene Theologie'¹, zet Trees van Montfoort verschillende scheppingsverhalen uit de Bijbel naast elkaar en onderzoekt ze wat die verhalen te zeggen hebben over de verhouding tussen God, mens en natuur.

Onder invloed van moderne ecologische inzichten, ontstaan er diverse initiatieven waarin gezocht wordt naar harmonie tussen mens en natuur, tussen menselijk ingrijpen en natuurlijke ecosystemen. Zo worden er projecten gestart met de naam 'voedselbos'. Het klinkt een beetje als een paradijs: een plek waar fruitbomen, struiken, groenten, kruiden en allerlei gewassen door elkaar groeien en waar mensen vrij van kunnen eten. Een beetje alsof we bij Moeder Aarde zijn uitgenodigd voor een gezamenlijke maaltijd.

Zondag 28 mei vieren we Pinksteren. Het Joodse equivalent van Pinksteren is Sjavoet, of Wekenfeest. Oorspronkelijk was dit feest, 50 dagen na Pesach, een oogstfeest, waarbij de eerstelingen van de oogst werden gevierd. (Zie Exodus 34:22.) In de Joodse traditie is het Wekenfeest verbonden met de gave van de Thora op de Sinai.

¹ Trees van Montfoort, *Groene Theologie*, Skandalon, 2019.

Tijdens dat Wekenfeest waren de leerlingen bij elkaar gekomen in Jeruzalem en konden zij ervaren hoe de Geest van God als wind en vuur bij hen aanwezig was. Door de Geest aangevuurd konden ze in alle denkbare talen verstaanbaar spreken. Zo is Pinksteren niet alleen het feest van de Geest, maar een feest met heel veel betekenislagen. Misschien zouden we nu, in tijden van klimaatverandering en verlies aan biodiversiteit, het oorspronkelijke oogstfeest weer een beetje onder de aandacht kunnen brengen. Pinksteren als feest van gezamenlijkheid. Niet alleen gezamenlijkheid van mensen onderling, maar ook van mensen als onderdeel van Gods prachtige schepping....

